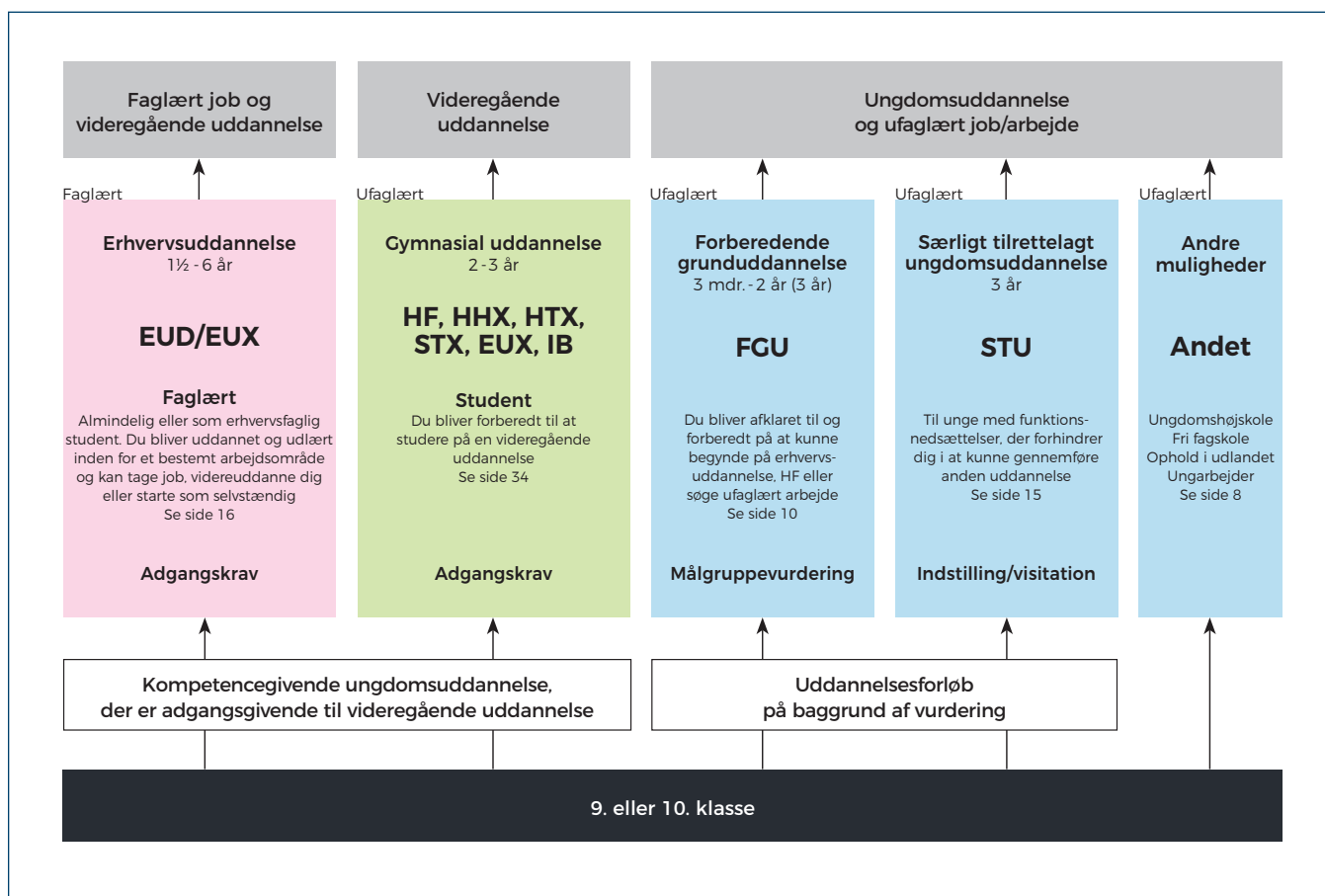


Ungdomsuddannelse 2023

I dette lille hæfte kan du få et overblik over ungdomsuddannelserne mv. (de grønne kasser i figuren). Det er kommunerne, der har ansvaret for uddannelsesvejledning til unge op til 25 år.

Ansøgningsfristen til en ungdomsuddannelse er 1. marts for elever i 9. og 10. klasse via www.optagelse.dk. Søger du om optagelse efter denne dato, kan du komme ind på uddannelsen via en optagelsesprøve og/eller en vurdering, hvis der er ledige pladser.



Ungdomskort

Søg om rabat på daglig transport med tog eller bus på: www.ungdomskort.dk. Ungdomskortet koster 405 kr./mdr. (2023), hvis du er elev på en ungdomsuddannelse.

SU pr. måned (før skat)

SU for alle på 18-19 år er afhængig af forældres indtægt. Det gælder både for hjemmeboende og med dispensation for udeboende.

SU hjemmeboende, 1.024 kr. (max. 2.841 kr.)

SU udeboende, 4.227 kr. (max. 6.589 kr.)

Tillæg ved samlet forældreindtægt under 629.374 kr. (læs mere på www.su.dk).

Går du på en uddannelse, der giver mulighed for at søge SU, kan du tidligst få SU fra kvartalet efter, at du er fyldt 18 år. Man kan søge SU til 5 påbegyndte ungdomsuddannelser.

EUD/EUX, erhvervsuddannelse

En uddannelse til faglært kaldes EUD. Samme uddannelse med gymnasialt niveau i skolefagene kaldes EUX (EUX er på gymnasialt niveau med HF). Der findes ca. 100 forskellige erhvervsuddannelser til faglært på tekniske skoler, handelsskoler, landbrugsskoler, social- og sundhedsskoler og andre fagskoler.

Varighed: Typisk ca. 4 år. Enkelte er kortere, 1½-2½ år. Enkelte er længere 4½-5 år. Veksler mellem skoleophold og lønnet arbejde (læreplads med uddannelsesaftale).

Adgangskrav: Afsluttet 9. klasse. Mindst 2,0 i dansk og matematik på 9. klasseprøve-niveau (G-niveau). Ellers adgang via en optagelsesprøve og/eller en samtale. Elever, der starter med en uddannelsesaftale, er undtaget fra adgangskravet og får løn under grundforløbet. Uddannelsen til erhvervsfisker har ikke boglige adgangskrav men krav om alder på mindst 16 år, sundhedsbog (særlig lægeerklæring) samt et gennemført 3 ugers søsikkerhedskursus.

Struktur: En erhvervsuddannelse er opbygget af grundforløb 1 og 2 kaldet GF1 og GF2 samt et hovedforløb, der kræver en uddannelsesaftale eller en kvoteplads.

GF1: Bred introduktion for elever, der kommer lige fra 9. eller 10. klasse eller fra FGU.

GF2: Uddannelsesstart for afklarede elever, elever med læreplads, elever med 1 års gymnasial skolegang samt voksne elever.

Samme uddannelse, men 3 måder at starte på

- 1) Start på GF1 eller GF2 uden en uddannelsesaftale.
- 2) Start med uddannelsesaftale og ansættelse, så du får løn fra første uddannelsesdag, hvad enten du starter med et skoleforløb eller med at arbejde som lærling.
- 3) Start i uddannelsesaftale i mesterlære, hvor din grundforløbsundervisning er omlagt til praktisk læretid på din arbejdsplads.

GF1 – kun muligt én gang: I indtil 2 år efter afgang fra 9. eller 10. klasse. FGU forhindrer ikke start på GF1 inden for 2 års grænsen. Ikke muligt med GF1, hvis man har gennemført mindst 1 års gymnasial undervisning.

Max 3 starter på GF2: Herefter kun adgang til GF2 som en del af en uddannelsesaftale.

Overgangskrav fra GF2 til hovedforløb: Grundforløbsfag, der skal være bestået for at få adgang til hovedforløbet.

Med gymnasialt niveau, EUX: Dansk A, matematik B, samfundsfag C, mindst yderligere 2 B-fag, mindst 1 valgfag og/eller fagløft, en større skriftlig flerfaglig opgave, et skriftligt eksamensprojekt med flere fag.

EUX-fag starter typisk på GF1. Hvis man starter direkte på GF2, skal man selv have opnået tilsvarende kompetencer på anden vis fx ved at have gennemført dansk C, engelsk C og samfundsfag C på VUC.

Særligt om EUD / EUX Business

EUD Business: Har 5 grundfag på C-niveau på GF1 og GF2.

EUX Business: Har 8 C-fag på GF1 og GF2 og fag på A- og B-niveauer på EUX-studieåret.

Efter EUX studieåret kan du fortsætte i hovedforløb med en uddannelsesaftale på 2 år til faglært med fuld EUX-bevis og svendebrev. EUX studieåret giver dig også direkte adgang til at læse videre på erhvervsakademisk- og professionsbacheloruddannelserne. Et supplerende overbygningsforløb kan give dig fuld studiekompetence til fx universiteter og handelshøjskoler.

Uddannelsesgaranti: Mange erhvervsuddannelser har skoleoplæring. Hvis en uddannelse ikke har skoleoplæring, så skal der gives tilbud om at kunne starte på GF2 på en beslægtet uddannelse, der har skoleoplæring (tæller med i de tre GF2-starter uden uddannelsesaftale).

Praktik i udlandet, PIU: Det er muligt at tage en del af den praktiske læretid eller hele læretiden i et andet land. Erhvervsskolerne har PIU-konsulenter, der hjælper elever, der kunne tænke sig at prøve et udlandsophold undervejs i deres erhvervsuddannelse.

Økonomi

Der kan søges SU til GF1 og GF2 uden uddannelsesaftale. Løn under påbegyndt uddannelsesaftale. Startløn ca. 12.000 kr./mdr. Nogle kommuner tilbyder uddannelsesaftale med løn under GF2 på social og sundhedshjælperuddannelsen.

Uddannelsesgaranti/skoleoplæring: Skoleoplæringsydelse pr. måned 9.119 kr. over 18 år og 3.810 kr. under 18 år (fritaget for arbejdsmarkedsbidraget på 8% i skat).

Skolehjem: Ret til skolehjemspads ved mindst 5 kvarters transporttid fra bopæl til nærmeste skole, der udbyder uddannelsen. Elever, der er frafaldstruet på grund af faglige eller personlige udfordringer, kan også søge om en plads på et skolehjem uanset transporttid.

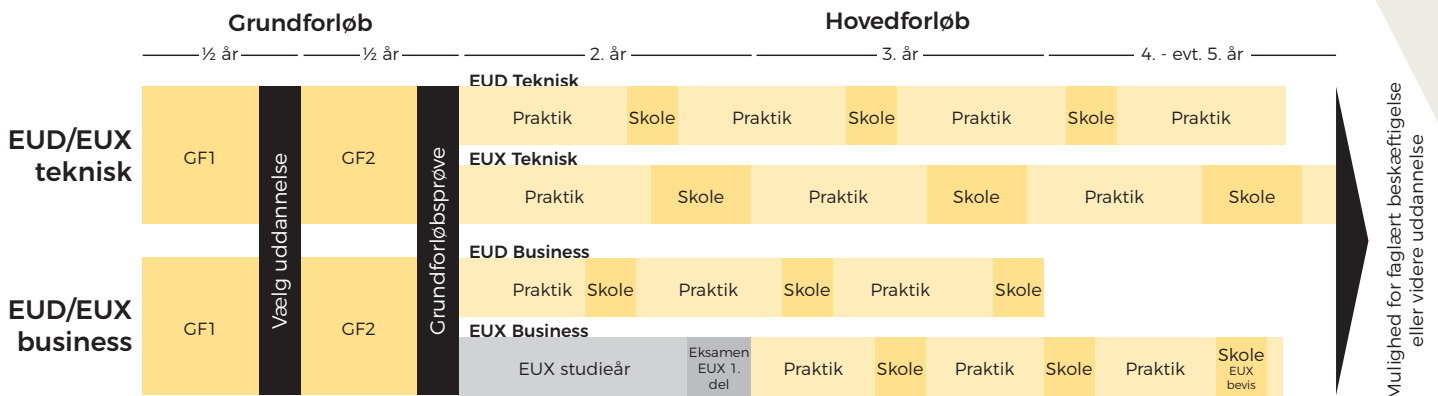
Adgang til videregående uddannelse

En erhvervsuddannelse, EUD, med en varighed på mindst 3 år (incl. GF2) er adgangsgivende til optagelse på erhvervsakademiskuddannelser – også kaldet de korte videregående uddannelser. Der kan være krav om specifikke fag og niveauer, der skal være bestået. En erhvervsuddannelse med gymnasialt niveau, EUX, giver adgang til alle videregående uddannelser på lige vilkår med de øvrige gymnasiale uddannelser.

EUD/EUX teknisk eller business

Starter med GF1: Du starter direkte eller senest to skoleår efter 9. eller 10. kl.

Starter med GF2: Du er uddannelsesafklaret eller starter senere end to skoleår efter 9. eller 10. kl.



Særligt for EUD/EUX Business

Grundfag på EUD (5 C-fag)

Afsætning C, dansk C, engelsk C, erhvervsinformatik C og virksomhedsøkonomi C.

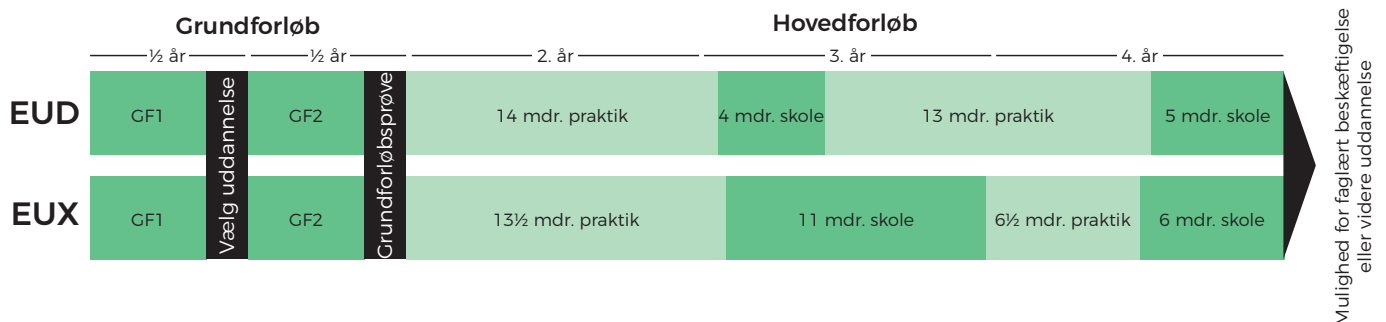
Grundfag på EUX (8 C-fag på GF1 og GF2)

De samme 5 som på EUD + matematik C, organisation C og samfundsfag C.

Landbrugsuddannelsen

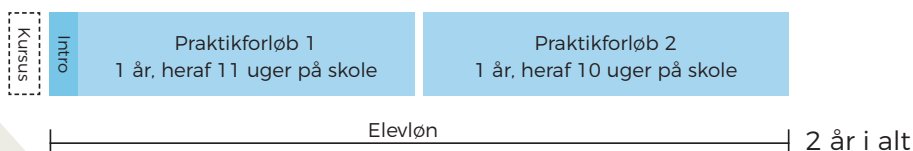
Starter med GF1: Du starter direkte eller senest to skoleår efter 9. eller 10. kl.

Starter med GF2: Du er uddannelsesafklaret eller starter senere end to skoleår efter 9. eller 10. kl.



Fisker

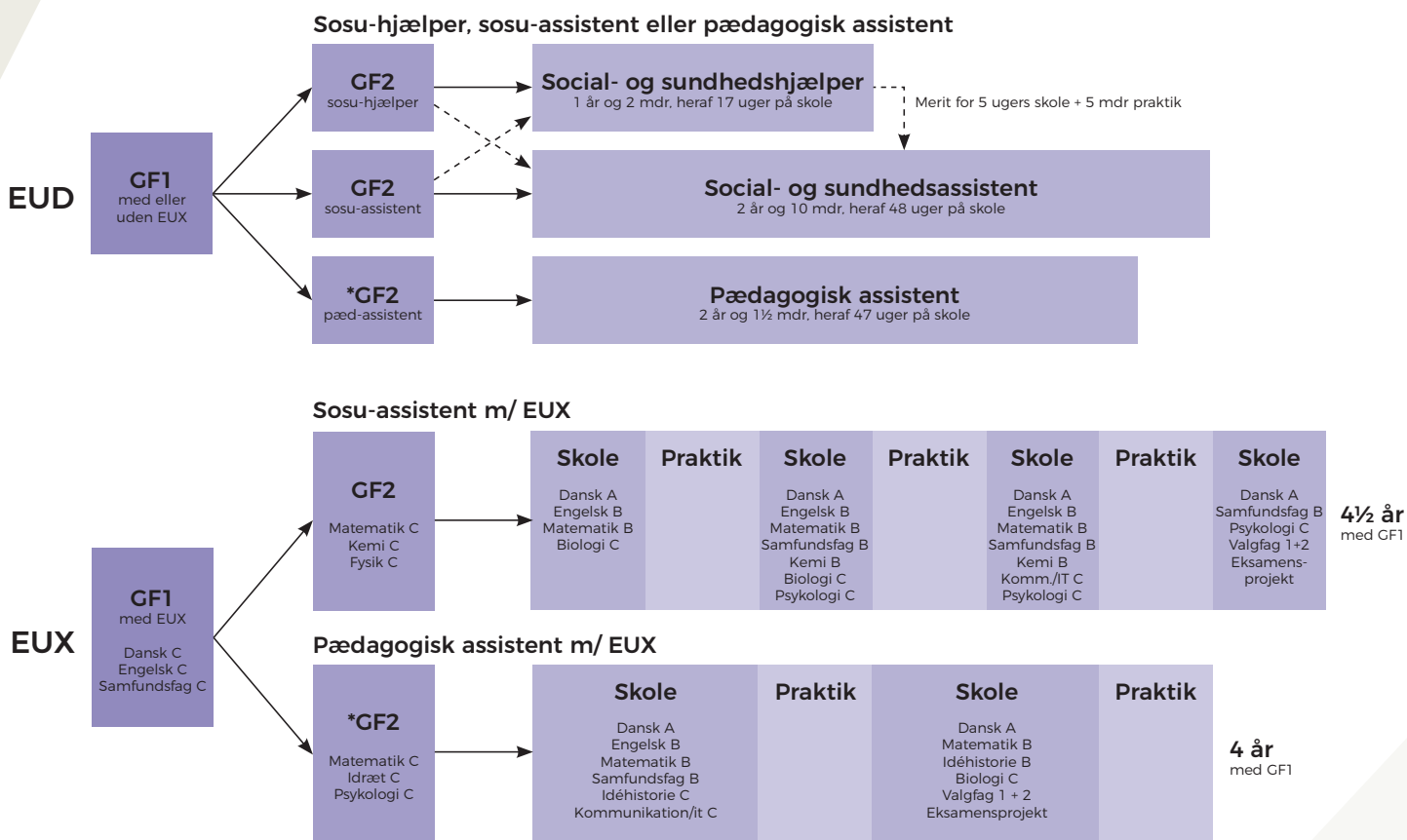
Efter 3 ugers søsikkerhedskursus starter uddannelsen direkte med elevkontrakt og praktik med løn, hvor de første 3 uger er en introduktion til praktikforløb 1.



SOSU, Social- og sundhedsuddannelserne

Starter med GF1: Du starter direkte eller senest 2 skoleår efter 9. eller 10. kl.

Starter med GF2: Du er uddannelsesafklaret eller starter senere end 2 skoleår efter 9. eller 10. kl.



* Der er adgangsbegrænsning til GF2 på den pædagogiske assistentuddannelse. Skolerne har et begrænset antal pladser på grundforløb 2. Hvis du har en uddannelsesaftale, er du sikret en plads på grundforløb 2.

Social og sundhedshjælper, EUD

Grundforløb EUD: Dansk D + naturfag E på grundforløbet.

Hovedforløb EUD: Ingen grundfag på hovedforløbet.
(Uddannelsen kan ikke tages som EUX)

Social- og sundhedsassistent, EUD eller EUX

Grundforløb EUD: Dansk D + naturfag E

Hovedforløb EUD: Dansk C + naturfag C + evt. engelsk (valgfag)

Grundforløb EUX: Dansk C + samfundsfag C + engelsk C + matematik C + kemi C + fysik

Hovedforløb EUX: Dansk A + samfundsfag B + engelsk B + matematik B + kemi B + biologi C + kommunikation/IT C + psykologi C + 2 valgfag

Pædagogisk assistent, EUD eller EUX

Grundforløb EUD: Dansk D + samfundsfag E + psykologi F + idræt F

Hovedforløb EUD: Dansk C + samfundsfag C + evt. engelsk (valgfag)

Grundforløb EUX: Dansk C + samfundsfag C + engelsk C + matematik C + idræt C + psykologi C

Hovedforløb EUX: Dansk A + samfundsfag B + engelsk B + matematik B + biologi C + idehistorie C + kommunikation/IT C + 2 valgfag

EUD, oversigt over erhvervsuddannelser

Samlet ca. varighed for GF1+GF2+hovedforløb.

Fødevarer, jordbrug og oplevelser

Anlægsgartner	4 år - 4½ år	Kosmetiker	3 år - 4 år 1 mdr.
Bager og konditor	3 år - 4½ år	Landbrugsuddannelsen	2 år 4 mdr - 5 år 11 mdr.
Dyrepasser	3 år 2 mdr. - 4½ år	Mejerist	2 år 2 mdr. - 3 år 8 mdr.
Ernæringsassistent	3½ år - 4 år 2 mdr.	Receptionist	3 år - 3 år 11 mdr.
Fitnessuddannelsen	2 år - 3 år	Skov- og naturtekniker	3 år 11 mdr. - 4½ år
Frisør	4½ år - 5½ år	Slagter	2½ år - 3½ år
Gartner	3 år 11 mdr - 4½ år	Tarmrener	3 år
Gastronom	2 år - 4 år 9 mdr.	Tjener	2 år 2 mdr. - 4 år
Gourmetslagter	2½ år - 4 år 3 mdr.	Veterinærsygeplejerske	4 år - 4 år 3 mdr.
Greenkeeper	4 år - 4½ år		

Kontor, handel og forretning (business)

Detailhandel (butik/salgsassistent)	3 år - 5 år
Eventkoordinator	3 år - 4 år
Finansuddannelsen (kun EUX) (bank, realkredit, pension, forsikring)	4 år
Handelsuddannelsen (handel, indkøb, logistik)	3 år - 4 år
Kontoruddannelsen (kun EUX) (administration, økonomi, revision, spedition)	4 år

Omsorg, sundhed og pædagogik

Den pædagogisk assistentuddannelse	3 år - 4 år
Hospitalsteknisk assistent	3 år - 3 år 9 mdr.
Social- og sundhedsassistent	3 år 10 mdr. - 4 år 7 mdr.
Social- og sundhedshjælper	2 år 2 mdr.
Tandklinikassistent	3½ år

Teknologi, byggeri og transport

Ambulancebehandler	4 år 7 mdr.	Luftavnsuddannelsen	3½ år - 3 år 8 mdr.
Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger	4 år - 5 år	Maritime håndværksfag	4½ år
Autohjælp	3 år	Maskinsnedker	2½ år - 4 år 3 mdr.
Autolakerer	4 år 3 mdr. - 4 år 9 mdr.	Mediegrafiker	4½ år
Automatik- og procesuddannelsen	2½ år - 5½ år	Murer	3 år 11 mdr. - 5 år
Bådmekaniker	4½ år	Møbelsnedker og orgelbygger	3 år 9 mdr - 4 år 3 mdr.
Beklædningshåndværker	2½ år - 3 år 10 mdr.	Ortopædist	4½ år
Beslagsmed	4½ år	Overfladebehandler	2½ år - 3½ år
Boligmonteringsuddannelsen	3 år 3 mdr. - 4½ år	Personvogsmekaniker	2½ år - 5 år
Buschauffør i kollektiv trafik	2 år - 5 år	Plastmager	2½ år - 5½ år
Bygningsmaler	3 år 9 mdr. - 4½ år	Procesoperatør	2½ år - 5 år
Bygningssnedker	3 år 9 mdr. - 4 år 3 mdr.	Produktions- og montageuddannelsen	2½ år
Cnc-teknikuddannelsen	2 år - 3 år	Produktør	2 år
Cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen	3 år 3 mdr. - 4½ år	Serviceassistent	2 år - 2½ år
Data- og kommunikationsuddannelsen	3 år - 6 år	Sikkerhedsvagt	2½ år
Digital media	3½ år	Skibsmontør	3 år - 5 år
Ejendomsservicetekniker	3 år 9 mdr.	Skiltetekniker	4 år 3 mdr. - 4½ år
Elektriker	4½ år - 5 år	Skorstensfejer	4½ år
Elektronik- og svagstrømsuddannelsen	4½ år - 5½ år	Smed	2½ år - 5 år
Elektronikoperatør	2½ år	Stenhugger og stentekniker	3 år - 5 år
Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen	2½ år - 5 år	Stukkator	4 år - 4½ år
Film- og tv-produktionsuddannelsen	3 år - 5½ år	Støberitekniker	2½ år - 4 år
Finmekaniker	2 år eller 4 år	Tagdækker	3 år 9 mdr.
Flytekniker	2½ år - 6½ år	Tandtekniker	3 år - 4½ år
Forsyningsoperatør	2½ år	Teater-, event- og av-tekniker	2½ år - 4½ år
Fotograf	5 år	Teknisk designer	3½ år
Clarmester (og alubygger)	4 år 8 mdr.	Teknisk isolatør	3 år 9 mdr. - 5 år
Grafisk tekniker	4 år	Togklargøringsuddannelsen	2 år - 2 år 4 mdr.
Guld- og sølvsmedeuddannelsen	2½ år - 4½ år	Træfagenes byggeuddannelse (tømmer, gulvlægger, tækkemand)	4 år - 5 år
Havne- og terminaluddannelsen	2 år - 3 år	Turistbuschauffør	3 år - 4½ år
Industrioperatør	2½ år - 3 år 2 mdr.	Urmager	4½ år
Industriteknikeruddannelsen	2½ år - 6 år	Vejgodstransportuddannelsen	3½ år - 5 år
Karrosseriteknikeruddannelsen	4½ år - 5 år	VVS-energiuddannelsen	4 år 3 mdr. - 4 år 9 mdr.
Kranfører	3½ år - 5 år	Værktøjsuddannelsen	4½ år - 5½ år
Køletekniker	2½ år - 4½ år	Web-udvikler	2 år 3 mdr.
Lager- og terminaluddannelsen	2 år - 5 år		
Lastvogsmekaniker	2½ år - 5 år		

● EUX

● Adgangsbegrænsning til GF2

Du skal have en lærepladsaftale på forhånd eller søge ind på en kvoteplads, hvis det er muligt

● Skoleoplæring

● Skoleuddannelse uden uddannelsesaftale

Kilde: www.ug.dk, september 2023

Der sker løbende ændringer i adgangsbegrænsning og skolepraktikordning. Tjek på www.ug.dk eller spørg en vejleder på uddannelsesstederne

Oversigt over fag på de gymnasiale uddannelser

Se de konkrete udbud af fagpakker, studieretninger og valgfag på uddannelsesstedernes egne hjemmesider.

HHX

Mindst 4 A-fag

Obligatoriske fag

Dansk A
Engelsk A
Matematik B*
Afsætning B
Virksomhedsøkonomi B
International økonomi B
Erhvervsjura C
2. fremmedsprog B/A
Historie B
Samfundsfag C
Informatik C
Studieretning med 2 fag

Studieretninger inden for

Økonomi og marked
Økonomi og sprog
Sprog

HHX-studieretninger kan fx være

Afsætning A + international økonomi/
virksomhedsøkonomi A

Matematik A + virksomhedsøkonomi A

International økonomi A +
virksomhedsøkonomi A

Sprogfag A + sprogfag A

HF

Mindst 1 A-fag

Obligatoriske fag

Dansk A
Engelsk B
Matematik C

Historie B *Kultur- og samfundsfags-
faggruppen, ks*
Religion C
Samfundsfag C

Biologi C *Naturvidenskabelig
faggruppe, nf*
Geografi C
Kemi C

Idræt eller praktisk/musisk fag C
Fagpakke med 2 eller 3 fag

Fagpakke kan fx være

Biologi B + psykologi C

Idræt B + samfundsfag B

Psykologi B + samfundsfag B

Mediefag B + tysk C

Engelsk A + matematik B +
samfundsfag B (udvidet)

HTX

Mindst 3 A-fag

Obligatoriske fag

Dansk A
Engelsk B
Matematik B
Fysik B
Kemi B
Biologi C
Teknikfag A
Teknologi B
Idéhistorie B
Kommunikation/IT C
Samfundsfag C
Studieretning med 2 fag

Studieretninger inden for

Anvendt naturvidenskab
Teknologi
Digital kommunikation

HTX-studieretninger kan fx være

Fysik/kemi A + matematik A

Bioteknologi A + idræt B

Teknologi A + design B

Kommunikation/IT A + design B

EUX

Mindst 1 A-fag

Obligatoriske fag

Dansk A
Engelsk B
Matematik B/C
Samfundsfag C
4-6 uddannelsesafhængige fag,
typisk på C eller B-niveau, se herunder:

EUX VÆLFÆRD (SOSU)

Idehistorie, kommunikation/IT,
biologi, idræt, psykologi

EUX BUSINESS

IT, virksomhedsøkonomi, afsætning,
organisation, psykologi, innovation

EUX LANDBRUG

Biologi, fysik, kemi, erhvervsøkonomi

EUX TEKNISK

Fysik, kemi, teknologi, teknikfag, måske
biologi og erhvervsøkonomi

STX

Mindst 4 A-fag

Obligatoriske fag

Dansk A
Engelsk B
Matematik B*
Fysik C

Biologi C
Kemi C 1-3 af fagene
Naturgeografi C

Historie A
2. fremmedsprog B/A
Oldtidkundskab C
Religion C
Samfundsfag C
Kunstnerisk fag C
Idræt C
Studieretning med 2 eller 3 fag

Studieretninger inden for

Naturvidenskab
Samfundsvidenskab
Sprog
Kunst

STX-studieretninger kan fx være

Matematik A + fysik/kemi A +
kemi/fysik B

Samfundsfag A + matematik/engelsk A

Biologi A + kemi B

Engelsk A + tysk A + samfundsfag B

Musik A + matematik/engelsk A

IB

Obligatoriske fag

Modersmål
Fremmedsprog
Individ og samfund
Naturvidenskab
Matematik
Kreativt eller selvvalgt fag

Al undervisning foregår på engelsk

* Elever med stærk sprogfaglig profil på HHX og STX (mange sprogfag) vil kunne afslutte matematik på C-niveau

GYM, de gymnasiale uddannelser

De gymnasiale uddannelser er studieforberedende uddannelser beregnet for unge, der vil læse videre på en videregående uddannelse. De fastlagte obligatoriske fag udgør ca. 2/3 af en gymnasial uddannelse. Dansk på A-niveau samt engelsk og matematik er obligatoriske fag på alle gymnasiale uddannelser. Uddannelsernes forskellige profiler afspejler sig i de obligatoriske fag samt i de fag, niveauer og aktiviteter, der indgår i studieretninger, fagpakker og valgfag.

De 4 gymnasiale uddannelser

- HF** Den toårige uddannelse til højere forberedelseseksamen (med eller uden overbygning).
- HHX** Den treårige uddannelse til merkantil studentereksamen.
- HTX** Den treårige uddannelse til teknisk studentereksamen.
- STX** Den treårige uddannelse til almen studentereksamen.

Uddannelser med gymnasialt niveau, der også giver adgang til videregående uddannelse

- EUX** Erhvervsuddannelse med erhvervsfaglig studentereksamen
- IB** International studentereksamen

Brug uddannelsesguiden www.ug.dk

På www.ug.dk kan du under menuen [værktøjer] og [valg af videregående uddannelse] finde nogle gode værktøjer, der kan hjælpe dig med at træffe valg af uddannelse:

Adgangskortet

Her kan du tjekke, hvilke videregående uddannelser din gymnasiale eksamen giver adgang til.

Studievælgeren

Studievælgeren kan hjælpe dig med at få styr på dine overvejelser om valg af uddannelse.

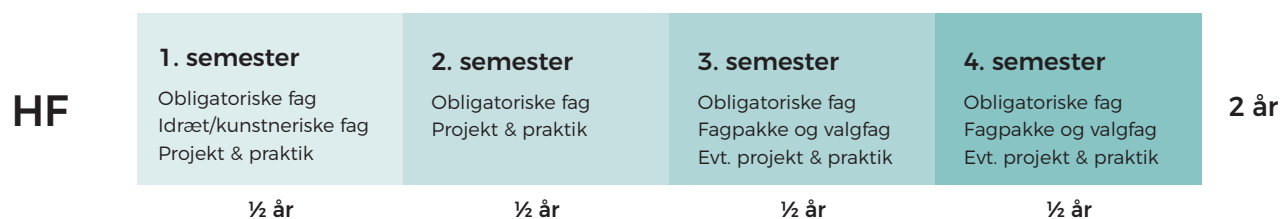
Uddannelseszoom

I tvivl om erhvervsuddannelse eller gymnasial uddannelse? Her kan du sammenligne erhvervsuddannelser og videregående uddannelser i samme branche fx løn, ledighed mv.

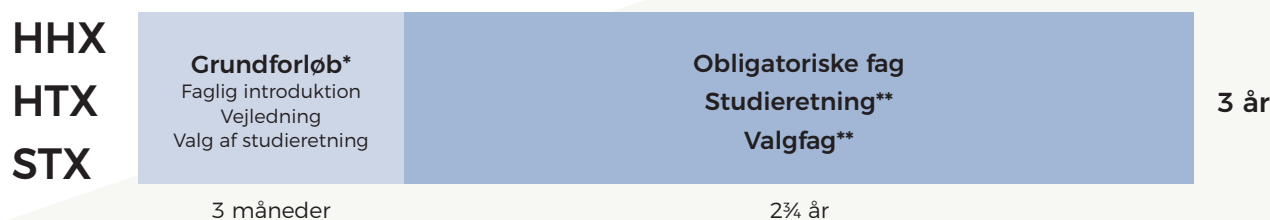
Jobkompasset

Her kan du vælge et eller flere job, som du kunne tænke dig at arbejde med og se på mulige uddannelsesveje til forskellige jobs.

HF: Retter sig primært mod de korte og mellemlange uddannelser. En udvidet fagpakke med et ekstra A-fag kan give adgang til optagelse på de lange videregående uddannelser på universitet og handelshøjskole.



HHX, HTX, STX: Er rettet mod alle typer af videregående uddannelser.



* Senest ved afslutningen af grundforløbet kan der skiftes til en af de andre 3-årige gymnasiale uddannelser. Du skal indhente manglende undervisning og læse op i nye fag, som du ikke har haft i det grundforløb, du kommer fra.

** Se de konkrete udbud af fagpakker, studieretninger og valgfag på uddannelsesstedernes egne hjemmesider.

Direkte optagelse på HF

9. klasse 4,0 i UPV	+	Afgangseksamen *Gennemsnit på 4,0	
10. klasse 4,0 i UPV	+	Der er ikke krav om afgangseksamen fra 9. klasse, men du skal have: <ul style="list-style-type: none">• 2,0 i dansk og matematik i 10. klasseprøverne• Aflagt 10. klasseprøve i engelsk• Aflagt prøve i 2. fremmedsprog i 9. kl. (hvis udtrukket) eller i 10. kl.• Aflagt prøve i naturfag i 9. klasse eller i fysik/kemi i 10. klasse	
9./10. klasse ÷ UPV	+	Afgangseksamen *Gennemsnit på 6,0	* Gennemsnittet beregnes ud fra de 5 lovbundne prøver (÷ udtræksfag).

Adgangskrav for at blive direkte optaget på HF efter 9. klasse

Hvis du indfrier adgangskravene for at kunne blive direkte optaget efter 9. klasse, vil det være gældende i 2 år fremad. Det betyder, at du kan vente op til 2 skoleår med at søge om optagelse og blive direkte optaget, uanset hvad du laver i mellemtiden fx 10. klasse, arbejde, rejse, sygdom mv. I 9. klasse er der ikke mulighed for optagelsesprøve til HF.

Kan du ikke indfri adgangskravene direkte fra 9. klasse, kan du opnå det i 10. klasse

Er du vurderet uddannelsesparat i 10. klasse, stilles der ikke krav om en afgangseksamen. Men du skal have modtaget undervisning i dansk, engelsk og matematik og have aflagt 10. classes prøven i alle tre fag, både mundtlig og skriftlig, hvoraf både dansk og matematik skal bestås med mindst 2,0 i gennemsnit. Du skal også have aflagt prøve i 2. fremmedsprog i 9. eller 10. klasse samt have aflagt prøve i naturfag i 9. klasse eller prøve i fysik/kemi i 10. klasse. Er du vurderet ikke-uddannelsesparat i 10. klasse, men har et gennemsnit på mindst 6,0 fra din afgangseksamen og har modtaget undervisning i dansk, engelsk og matematik og have aflagt 10. classes prøven i alle tre fag, så vil du også kunne blive direkte optaget på HF efter 10. klasse. Du behøver ikke bestå prøverne i 10. klasse, men prøveresultaterne i 10. klasse må tælle med i dit gennemsnit, hvis det er til fordel for dig.

Hvis du ikke opfylder adgangskravene og derfor ikke kan blive direkte optaget efter 9. eller 10. klasse

Du må altid søge om optagelse. Indfrier du ikke adgangskravene, kan du blive optaget på baggrund af en optagelsesprøve og en samtale. Optagelsesprøven består af 4 mindre skriftlige delprøver i dansk, matematik, engelsk og naturfag og er på niveau med afgangsprøverne efter 9. klasse. Hvis du ikke består optagelsesprøven, får du en tilbagemelding på, hvor tæt du er på at bestå, og hvor du har mangler.

Direkte optagelse på HHX, HTX, STX

9. klasse 5,0 i UPV	+	Afgangseksamen *Gennemsnit på 3,0 eller mere		
9. klasse 5,0 i UPV	+	Afgangseksamen *Gennemsnit mellem 2,0 - 3,0	+	Vejledningssamtale på uddannelsessted
9. klasse ÷ UPV	+	Afgangseksamen *Gennemsnit på 6,0		* Gennemsnittet beregnes ud fra de 5 lovbundne prøver (÷ udtræksfag).

Adgangskrav for at blive direkte optaget på HHX, HTX og STX efter 9. klasse

Hvis du indfrier adgangskravene for at kunne blive direkte optaget efter 9. klasse, vil det være gældende i 2 år fremad. Det betyder, at du kan vente op til 2 skoleår med at søge om optagelse og blive direkte optaget, uanset hvad du laver i mellemtiden fx 10. klasse, arbejde, rejse, sygdom mv.

Kan du ikke indfri adgangskravene direkte fra 9. klasse, kan du opnå det i 10. klasse

Adgangskravene fra 10. klasse er de samme som fra 9. klasse. Endvidere skal du have modtaget undervisning i dansk, engelsk og matematik i 10. klasse og herefter aflagt prøve i disse fag – enten 9. classes prøver eller 10. classes prøver. Det er ikke et krav, at prøverne i 10. klasse bestås. Prøveresultaterne i dansk, matematik og engelsk kan regnes med i dit gennemsnit i stedet for resultaterne fra 9. klasse, hvis det er til fordel for dig og kan forbedre dit gennemsnit. Hvis du indfrier adgangskravene for at kunne blive direkte optaget efter 10. klasse, vil det være gældende i 1 år fremad. Det betyder, at du kan vente indtil 1 skoleår med at søge om optagelse og blive direkte optaget, uanset hvad du laver i mellemtiden fx arbejde, rejse, sygdom mv.

Hvis du ikke opfylder adgangskravene og derfor ikke kan blive direkte optaget efter 9. eller 10. klasse

Du må altid søge om optagelse. Indfrier du ikke adgangskravene, kan du blive optaget på baggrund af en optagelsesprøve og en samtale. Optagelsesprøven består af 4 mindre skriftlige delprøver i dansk, matematik, engelsk og naturfag og er på niveau med afgangsprøverne efter 9. klasse. Hvis du ikke består optagelsesprøven, får du en tilbagemelding på, hvor tæt du er på at bestå, og hvor du har mangler.

IB, international studentereksamen

En IB-eksamen giver direkte adgang til universiteter i mere end 120 lande verden over og anerkendes i Danmark på linje med en dansk studentereksamen. De internationale point-karakterer på IB ligestilles med det danske karaktersystem ved en omregning til 12-skalaen.

Undervisningen foregår udelukkende på engelsk. Læreplaner og eksamensopgaver er de samme for alle IB-skoler over hele verden, og eksamener bedømmes af et internationalt censorkorps. Består af Pre-IB (1-årig) + IB Diplomkursus (2-årig).

Pre-IB

Optagelseskravene til Pre-IB svarer til kravene ved optagelse på STX. Du kan også optages på Pre-IB efter grundforløbet på HHX eller HTX, hvis du har gennemført med et tilfredsstillende resultat. Du søger om optagelse på Pre-IB via www.optagelse.dk på samme måde som til andre gymnasiale ungdomsuddannelser. Desuden skal du sende et særligt ansøgningsskema til Pre-IB direkte til den skole, du søger optagelse på, hvis skolen har et særligt krav herom.

Læs om den enkelte skoles optagelsesprocedure på skolens egen hjemmeside, så du får ansøgt på den helt rigtige måde.

Efter afslutningen af Pre-IB kan du vælge enten at søge optagelse på IB eller skifte over til 2. år på STX. Information om optagelsesprocedure, fagudbud, kostskoler og bomuligheder kan findes på skolernes hjemmesider.

IB-diplomkurset

Optagelse efter gennemført Pre-IB eller gennemført 1. STX med et tilfredsstillende resultat. En vigtig forudsætning er meget gode engelskkundskaber. Et år som udvekslingsstudent i et engelsktalende land kan i nogle tilfælde erstatte Pre-IB og give direkte adgang til IB.

Indhold på IB-diplomkurset

IB-diplomkurset er et 2-årigt kursus svarende til 2. og 3. STX. Indeholder 6 fagområder, hvorfra der fra hvert område skal vælges ét fag. Dvs. 6 fag i alt, hvoraf 3 skal være på Higher Level og 3 på Standard Level.

Derudover indeholder uddannelsen 3 obligatoriske elementer:

- Extended Essay (EE):
En større skriftlig opgave i et selvvalgt emne.
- Theory of Knowledge (TOK):
Et videnskabsteoretisk fag om læring og de forskellige videnskabers muligheder og begrænsninger. Fagets ugentlige timetal er 2.
- Creativity, Activity, Service (CAS):
Kreative, fysiske og sociale aktiviteter efter skoletid fx frivilligt arbejde i det lokale samfund og foreningsliv.

På følgende uddannelsessteder i Region Midt kan du tage en international studentereksamen

- Grenaa Gymnasium
- AARHUS GYMNASIUM, Tilst
- Viborg Katedralskole
- Ikast-Brande Gymnasium
- Struer Statsgymnasium

6 faggrupper: Et fag fra hver gruppe, i alt 3 fag på Higher Level og 3 fag på Standard Level.

Modersmål Dansk HL/SL Engelsk HL/SL Evt. andet modersmål SL	Fremmedsprog Engelsk HL/SL Dansk HL/SL Tysk HL/SL Fransk/Spansk begynderprog SL	Individ og samfund Historie HL/SL Økonomi HL/SL Psykologi HL/SL Erhvervsøkonomi HL/SL
Naturvidenskabelige fag Fysik HL/SL Kemi HL/SL Biologi HL/SL Idræt, træningslære og sundhedsvidenskab SL	Matematik Analysis & Approaches HL/SL Applications & Interpretation HL/SL	Musisk, kreative fag og valgfag Billedkunst og design HL/SL Musik HL/SL Film SL Et fag fra enten gruppe 1, 2, 3 eller 4 (ikke fra Matematik)

HL Higher Level svarer til A-niveau
SL Standard Level svarer til B-niveau

FGU, forberedende grunduddannelse

Målgruppe: Unge, der har afsluttet 9. eller 10. klasse og endnu ikke er fyldt 25 år.

Formål: At blive klar til at kunne begynde på en erhvervsuddannelse eller på en gymnasial uddannelse eller i et job som ufaglært.

Optagelse: På baggrund af en målgruppevurdering fra den kommunale uddannelsesvejledning. Du kan starte med et 2-ugers afsøgningsforløb, hvis du, din uddannelsesvejleder eller FGU-skolen er usikker på, om FGU er noget for dig.

Varighed: Fastsættes efter behov og formål, fra 3 måneder til 2 år. Kan i enkelte tilfælde forlænges ud over 2 år. Du kan starte på et basisforløb eller starte direkte på et af de tre spor: AGU, PGU og EGU.

Skoleydelse

Når du går på FGU, får du i slutningen af hver måned udbetalt en skoleydelse af skolen.

I 2023 er skoleydelsen følgende:

- 1.733 kr/mdr hvis du er under 18 år
- 2.999 kr/mdr hvis du er over 18 år og hjemmeboende
- 6.951 kr/mdr hvis du er over 18 år og udeboende

Er du forælder, kan du få et tillæg:

- 6.786 kr/mdr hvis du er enlig forsørger
- 2.704 kr/mdr hvis du er ikke-enlig forsørger

Skoleydelsen er en indtægt, som du skal betale skat af efter de almindelige gældende regler. Der er mødepligt til uddannelsen, og der vil ske et forholdsmæssigt fradrag i din skoleydelse, hvis du er fraværende uden gyldig grund. FGU-elever har ikke mulighed for at søge supplerende SU-lån.

Gratis måltid: FGU-skolen skal tilbyde gratis morgenmad og/eller frokost.

Ungdomskort: FGU giver ret til at søge et ungdomskort til tog og bus.

AGU-sporet

De obligatoriske fag på AGU er dansk, matematik, PASE eller Identitet og medborgerskab samt mindst et valgfag.

PGU-sporet

De obligatoriske fag på PGU er dansk, matematik og PASE.

EGU-sporet

En EGU består hovedsageligt af lønnet ansættelse i en virksomhed, hvor du skal have løn på lærlingeniveau (ca. 12.000 kr. pr. måned). En EGU afhænger af, om der er en arbejdsgiver, der vil indgå en EGU-aftale med dig og give dig løn.

En EGU har en individuel varighed på op til 2 år. I visse tilfælde kan en EGU forlænges med yderligere 1 års ansættelse. 1/3 af uddannelsestiden skal være skoleundervisning fx fag på FGU-skolen, faglige AMU-kurser eller et højskoleforløb. Når du er på skole, får du skoleydelse, ligesom elever på AGU og PGU. En EGU skal afsluttes med en praktisk prøve på niveau 1, 2 eller 3. EGU med bestået niveau 3 giver ret til optagelse i a-kasse med dagpengereget ved ledighed på samme vilkår som ved en gennemført erhvervsuddannelse.

Mulige fag og niveauer på FGU

Disse fag kan udbydes på intro, G, E og D:

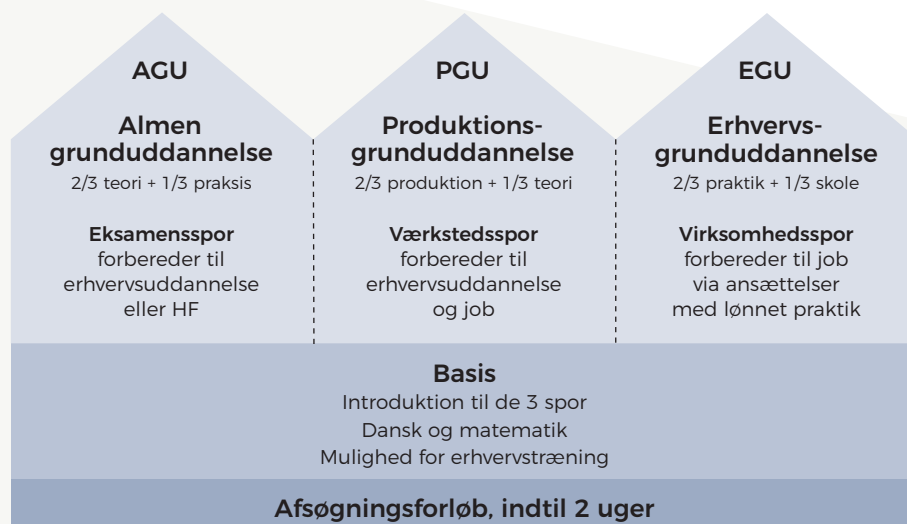
Dansk, dansk som andetsprog, matematik, engelsk, naturfag og samfundsfag.

Disse fag udbydes som G:

Identitet, teknologiforståelse og PASE (privatøkonomi, arbejdspladslære, samarbejdsfag og erhvervslære).

Mulige erhvervstemaer på FGU

FGU-skolerne har forskellige erhvervstemaer (linjer) for den praktiske undervisning på PGU og AGU. Tjek erhvervstemaer/linjer på skolernes egne hjemmesider.



Andre forberedende aktiviteter

Du har ret til at starte i folkeskolens 10. klasse, når du er under 18 år ved skoleårets start (på første skoledag i august måned). Du kan godt lave noget andet i 1-2 år mellem 9. og 10. klasse fx være ung-arbejder, fokusere på en interesse, tage på rejse eller lave frivilligt arbejde.

Frie fagskoler

Kostskoler, som henvender sig til unge, der ønsker en praktisk forberedelse til en ungdomsuddannelse. Et halvt eller et helt år på en fri fagskole er en god forberedelse til en erhvervsuddannelse og til at flytte hjemmefra. Der er mulighed for at vælge forskellige praktiske linjer og fx tage 9. eller 10. klasse prøver.

Målgruppe: Fyldt 16 år eller have afsluttet 9. kl.

Egenbetaling: ca. 900-1.500 kr./ugen, evt. tillæg for enkeltværelse.

Læs mere om de 13 fri fagskoler i Danmark på www.friefagskoler.dk

Folkehøjskoler og ungdomshøjskoler

Oplevelser, faglige og personlige udfordringer, fordybelse og mødet med nye mennesker. Stor indflydelse på eget forløb gennem valg af linjefag og valgfag. Typisk kursuslængde er ½ år (20-24 uger)

Målgruppe folkehøjskole: Fyldt 17½ år ved start.

Målgruppe ungdomshøjskole: 16-19 år.

Egenbetaling: 1.300-2.000 kr./uge afhængig af fx studieture, eneværelse mv.

Læs mere om de ca. 75 forskellige folkehøjskoler på www.højskolerne.dk, hvor der kan søges på tema, type eller beliggenhed.

TAMU

9-12 måneders arbejdsmarkedsuddannelse til ufaglært arbejde. Oplæring i rigtige arbejdssituationer og tilhørende AMU-kurser inden for produktion, drift eller service. Vælg mellem 8 brancher.

Målgruppe: 18-30-årige unge, der på grund af personlige og sociale vanskeligheder ikke er under uddannelse eller har tilknytning til arbejdsmarkedet.

Skoleydelse: Ca. 7.300 kr./14. dag (før skat), svarende til højeste dagpengesats, hvor 15% er en bonus, der udbetales, hvis undervisnings- og arbejdstider overholdes. Udbetaling hver 14. dag. Bor man på skolen, skal man betale ca. 1.600 kr. hver 14. dag for mad og værelse.

Der er 6 TAMU-centre, og alle har en kostafdeling, så man kan bo på skolen. Læs mere på: www.tamu.dk

HF-enkeltfag på VUC

Målgruppe: Voksne samt unge under 18 år, der har afsluttet 10. klasse for mindst 1 år siden (ikke direkte adgang lige efter 10. klasse).

Omfang: Et fag kan udgøre mellem 3-8 timer om ugen. Fuld SU-skema kræver ca. 4 fag.

Egenbetaling: 550-1400 kr. pr. fag.

Mulighed for SU: Ved mindst 23 timer/uge, hvoraf 1 fag må være på AVU-niveau (9./10. klasse, dog ikke dansk eller dansk som andetsprog). Dog kun 17 timer/uge hvis hjemmeboende barn under 7 år. Der gives ikke SU til hf-enkeltfag, hvis man i forvejen har en afsluttet en fuld gymnasial uddannelse.

STU, særligt tilrettelagt ungdomsuddannelse

Målgruppe: Unge under 25 år, der på grund af varig nedsat funktionsniveau ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

Formål: At indgå i et ungdomsmiljø og at udvikle sig og opnå færdigheder til at leve et så selvstændigt og aktivt voksenliv som muligt.

Indhold: kan sammensættes af elementer af undervisning, træning og praktiske aktiviteter, herunder fx bo-træning, praktik og arbejdstrening hvis muligt fx som forberedelse til et efterfølgende fleksjob. STU er et dagundervisningstilbud.

Bo-tilbud i tilknytning til et STU-forløb skal søges særskilt efter de almindelige gældende regler.

Optagelse: På baggrund af en kommunal visitation.

Økonomi: Offentlig ydelse v/ det fyldte 18. år efter de almindelig gældende regler (uddannelseshjælp er formueundtaget i en STU).

Uddannelsesbevis: Uddannelsen afsluttes med et kompetencebevis, der beskriver uddannelsens indhold og opnåede kompetencer.

Unge med gennemført STU har adgang til det øvrige uddannelsessystem efter de almindelig gældende regler.

Folkeskolens afgangseksamen

Folkeskolens afgangseksamen består af 8 prøver:

- 1 lovbunden praktisk/musisk valgfag i 8 klasse
- 5 lovbundne prøver i 9. klasse
- 2 udtræksfag i 9. klasse

Fritaget for fag eller prøve i 9. klasse

Folkeskolens afgangseksamen kan ikke opnås ved fritagelse for en eller flere af fagene dansk, matematik, engelsk og naturfag eller ved fritagelse for obligatoriske skriftlige eller mundtlige prøver i 9. klasse samt praktisk/musisk valgfagsprøve i 8. klasse.

Folkeskolens afgangseksamen hører til i 9. klasse og kan ikke tages i 10. klasse. Uden afgangseksamen kan der i stedet opnås adgang efter 9. eller 10. klasse til de 3-årige gymnasiale uddannelser via en optagelsesprøve.

Elever, der ikke opnår uddannelsesparathed

Hvis du søger ind på en erhvervsuddannelse (eud/eux) uden at have opnået uddannelsesparathed, kan du blive direkte optaget, hvis du har bestået din afgangseksamen og har opnået et gennemsnit i hvert af fagene dansk og matematik på mindst 2,0.

Du kan blive optaget på baggrund af en samtale, hvis du har opnået et gennemsnit i hvert af fagene dansk og matematik på mindst 2,0, men ikke har en hel afgangseksamen eller ikke har bestået din afgangseksamen.

Hvis du søger ind på en 3-årig gymnasial uddannelse (hhx, htx, stx) uden at have opnået uddannelsesparathed, kan du blive direkte optaget, hvis du har bestået din afgangseksamen og har opnået et gennemsnit på mindst 6,0 i de 5 lovbundne prøver i 9. klasse.

Forbedringsret i 10. klasse for afgangseksamen

Har man opnået folkeskolens afgangseksamen i 9. klasse, må karakterer fra prøver, der afsluttes i 10. klasse, tælles med i stedet for resultater fra 9. klasse, hvis det er til en fordel, når man søger ind på en 3-årig gymnasial uddannelse uden opnået uddannelsesparathed og skal have en afgangseksamen på 6,0 for at blive direkte optaget.

Ekstra tid ved ordblindhed

Ordblinde elever har mulighed for at aflægge prøve på særlige vilkår både ved de afsluttende eksaminer i grundskolen og ved en optagelsesprøve. Husk selv at gøre opmærksom på det, så der kan tildeles ekstra tid til at løse opgaverne og gives mulighed for at benytte hjælpeprogrammer til oplæsning og ordopslag. Spørg om egen pc med programmer skal medbringes til prøven.

Sådan beregnes gennemsnittet i dansk og matematik

Skriftlig dansk karakter, 9. klasseprøven

Læsning x 0,25 + retskrivning x 0,25 + skriftlig fremstilling x 0,50 = skriftlig karakter

Samlet dansk karakter, 9. klasseprøven

Skriftlig karakter x 0,5 + mundtlig karakter x 0,5 = samlet karakter i dansk

Samlet matematik karakter, 9. klasseprøven

Prøve uden hjælpemidler x 0,5 + prøve med hjælpemidler x 0,5 = samlet karakter i matematik

Dansk og matematik karakterer, 10. klasseprøven

Skriftlig prøve x 0,5 + mundlig prøve x 0,5 = samlet karakter

Sådan beregnes gennemsnittet af de 6 lovbundne prøver

Gennemsnittet findes som de 4 mundtlige karakterer og 2 skriftlige (vægtede) karakterer lagt sammen og divideret med 6.

- Dansk, mundtlig
- Engelsk, mundtlig
- Fællesprøve i naturfag, mundtlig
- Dansk, skriftlig (vægtet)
Læsning x 0,25 + retskrivning x 0,25 + skriftlig fremstilling x 0,5
- Matematik, skriftlig (vægtet)
Prøve uden hjælpemidler x 0,5 + prøve med hjælpemidler x 0,5
- Praktisk/musisk valgfag i 8. klasse, mundtlig

De faglige niveauer i FGU og ungdomsuddannelserne

Intro svarer til 8./9. klasse

G svarer til 9. klasseprøven

F mellem 9. og 10. klasse

E svarer til 10. klasseprøven

D lidt højere end 10. klasse

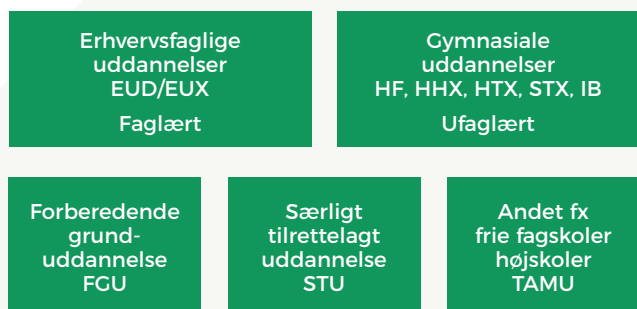
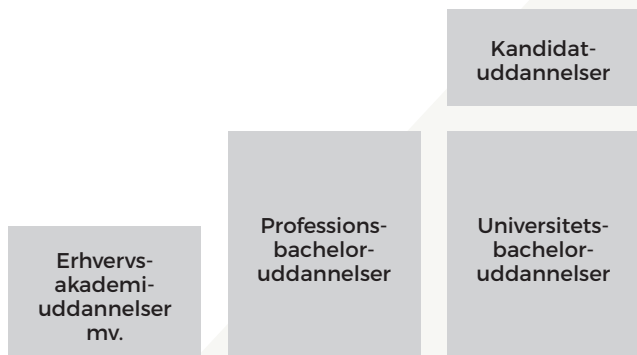
C laveste gymnasiale niveau

B mellemste gymnasiale niveau

A højeste gymnasiale niveau

Det danske uddannelsessystem

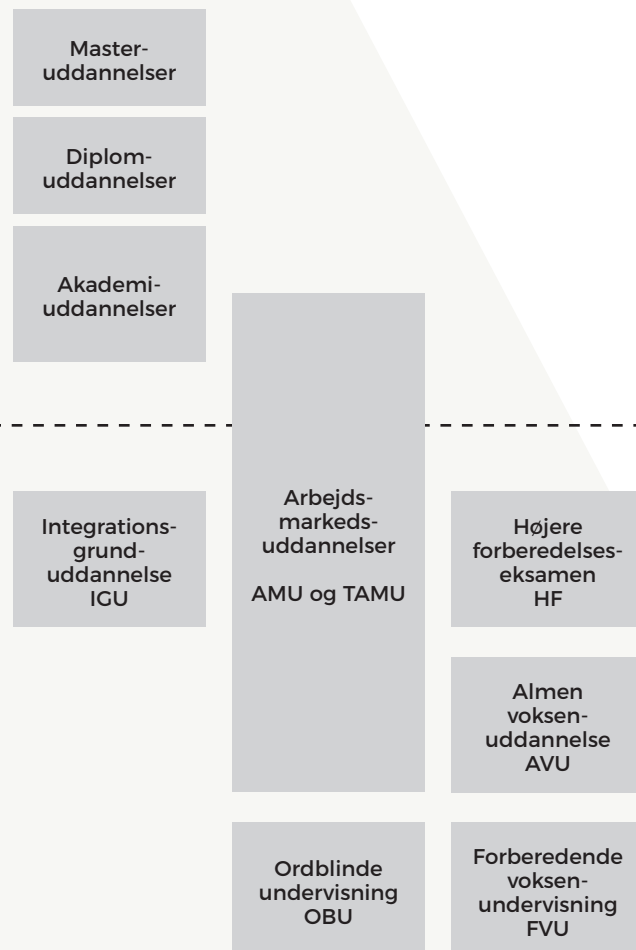
VIDEREGÅENDE UDDANNELSER



UNGDOMSUDDANNELSER

- og andre muligheder efter 9. og 10. klasse

VOKSEN- OG EFTERUDDANNELSESSYSTEMET



Det danske uddannelsessystem består af både et ordinært uddannelsessystem og et parallelt uddannelsessystem for voksen- og efteruddannelse.

Det ordinære uddannelsessystem

Det ordinære uddannelsessystem består af folkeskolen, ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser.

Det ordinære uddannelsessystem giver mulighed for at søge SU.

Det parallelle uddannelsessystem

Uddannelsessystemet for voksen- og efteruddannelse er et parallelt uddannelsessystem, der gør det muligt at uddanne og dygtiggøre sig gennem hele livet.

Uddannelserne i voksen- og efteruddannelsessystemet svarer til uddannelsesniveauerne i det ordinære uddannelsessystem, men er målrettet voksne, der er fyldt 18 år.

Uddannelserne i voksen- og efteruddannelsessystemet er ofte tilrettelagt i korte moduler på deltid, så det er muligt at deltage samtidigt med, at man har et job. Uddannelserne giver ikke mulighed for SU.

Ofte skal man betale et mindre kursusgebyr eller en deltagerbetaling for at kunne deltage. Nogle gange kan medarbejdere lave en aftale med deres arbejdsplads om, at arbejdsgiver dækker udgifter og giver arbejdstid til deltagelse i efteruddannelse.

Noter

Kort info om ungdomsuddannelserne

1 Det danske uddannelsessystem fungerer ligesom byggeklodser. Uanset hvor og hvordan du starter, så kan du bygge oven på, udvide og tage mere uddannelse.

2 Alle må søge om optagelse på en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Der er fastsat et adgangskrav for direkte optagelse. Opfylder du ikke adgangskravet, så kan du blive optaget via en optagelsesprøve, der svarer til 9. klasses niveau.

3 Hvis du har en ansættelseskontrakt med et praktiksted, når du starter på en erhvervsuddannelse, fx i mesterlære eller som almindelig lærling, så er du fritaget for adgangskravet til en erhvervsuddannelse. Du skal kunne bestå de faglige krav undervejs i uddannelsen, herunder de fag, der udgør overgangskravet fra grundforløb til hovedforløb.

4 Du kan uddanne dig i udlandet, hvis du har mod på det. Fx under en erhvervsuddannelse ved at tage dele af din praktik i et andet land. Eller ved at tage en international studentereksamen, IB, i et andet land.

5 Det er helt OK med et arbejdsår som ung-arbejder, inden du begynder på din uddannelse. Du kan også arbejde 1-2 år mellem 9. og 10. klasse, hvis du har lyst til det. Du har ret til at starte i folkeskolens 10. klasse, når du er under 18 år ved skolestart.

6 FGU, forberedende ungdomsuddannelse, er et fleksibelt forløb på op til 2 år, der kan afklare dig og gøre dig parat til kunne begynde på en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse eller blive ansat i et ufaglært job. Der er ingen adgangskrav til FGU, men du skal lave en uddannelsesplan for formålet med dit FGU-forløb sammen med en uddannelsesvejleder.

7 Du kan blive optaget på uddannelsen til erhvervsfisker, når du er fyldt 16 år, uden krav om bestået eksamen eller karakterer i dansk og matematik. Du skal forinden have gennemgået et helbredstjek hos en skibslæge, så du kan medbringe en sundhedsbog (en særlig lægeerklæring som koster ca. 875 kr.).

8 Unge, der ikke kan gennemføre en anden uddannelse på grund af væsentlige funktionsnedsættelser, kan blive indstillet til en 3-årig STU, særligt tilrettelagt uddannelse, der tilrettelægges af kommunen.

9 En erhvervsuddannelse forbereder dig til faglært arbejde, til videregående uddannelse eller til at starte dit eget firma. Hver 5. faglært tager en videregående uddannelse fx en universitets- eller professionsuddannelse. En gymnasial uddannelse forbereder dig til at kunne begynde på en videregående uddannelse.

10 En erhvervsuddannelse kan tages med almindelig svendebrev, EUD, eller med både svendebrev og erhvervsfaglig studentereksamen, EUX. EUD giver adgang til de korte videregående uddannelser. EUX giver adgang til alle videregående uddannelser på lige vilkår med de øvrige gymnasiale uddannelser. 45 erhvervsuddannelser kan tages med EUX.

11 Næsten alle gymnasiale uddannelser indeholder fagene dansk A, matematik B og engelsk B, fordi du skal bruge sværhedsgraderne, når du skal studere på en videregående uddannelse.

12 Du kan søge SU fra kvartalet efter, at du er fyldt 18 år. SU til 18-19 årige er altid afhængig af forældres indkomst, uanset om man er hjemmeboende eller har dispensation som udeboende. Når du får SU, har du også mulighed for at tage et SU-lån. Men tænk dig om, før du vælger at låne, for lånet skal betales tilbage igen, når du er færdig med at uddanne dig.

13 Når du er elev i en erhvervsuddannelse og begynder i en uddannelsesaftale med et praktiksted, så vil du få en startløn på ca. 12.000 kr/mdr før skat. Elevlønnen vil stige undervejs i din uddannelsesetid, og du vil også få løn under skoleforløb.

14 Mange erhvervsskoler og gymnasier har skolehjem eller kollegier, hvor du kan bo under uddannelsen, hvis du har lyst til det. Spørg om muligheder, og om hvad det koster for dig.

15 FGU har skoleydelse til alle elever, både under og over 18 år. Der vil ske fradrag i skoleydelsen ved ikke godkendt fravær.

16 Unge mellem 15-17 år har pligt til at være i skole, uddannelse, arbejde eller en anden aktivitet i henhold til en uddannelsesplan. Det kaldes Aktivpligten. Det er en uddannelsesvejleder fra kommunen, der hjælper dig med at lave din uddannelsesplan. Sammen med dine forældre, kan I altid ændre i din uddannelsesplan, når du har brug for det.